

CẢI CÁCH CÁC LUẬT THUẾ LÀ YÊU CẦU CỦA HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ TẠI VIỆT NAM

TS. ĐOÀN TRANH
Trưởng Đại học Duy Tân

1. Đặt vấn đề

Từ khi mở cửa và đổi mới, Việt Nam đã tham gia vào rất nhiều các hiệp định thương mại, kinh tế và huy động vốn cả đa phương và song phương. Hầu như những hiệp định thương mại và kinh tế đều liên quan đến vấn đề thuế và thuế suất. Trước khi chính thức gia nhập WTO, Việt Nam đã cải cách nhiều luật thuế, đồng thời sửa đổi và bổ sung nhiều đối tượng thuế để phù hợp với hai nguyên tắc cơ bản trong hội nhập kinh tế quốc tế là: nguyên tắc đối xử quốc gia và nguyên tắc tối huệ quốc.

Nguyên tắc đối xử quốc gia đòi hỏi hệ thống thuế và các luật lệ liên quan đến thương mại phải được xây dựng trên nguyên tắc đối xử ngang nhau giữa người nước ngoài và người trong nước, giữa doanh nghiệp nước ngoài và doanh nghiệp nội địa. Đây là điều kiện cơ bản để các doanh nghiệp và cá nhân có thể chuyển đến mọi quốc gia và đây cũng là tiền đề để dòng vốn lưu chuyển trên toàn cầu.

Nguyên tắc tối huệ quốc đòi hỏi mọi quốc gia trong khối phải được hưởng các mức thuế thấp nhất, nếu nó được thoả thuận bởi Việt Nam với bất cứ quốc gia nào trong khối thuộc WTO. Nguyên tắc này dẫn đường để mọi thành viên WTO xây dựng nên khung thuế quan tối huệ quốc để áp dụng chung.

Dựa trên nguyên tắc này, những năm qua Việt Nam đã cải cách rất nhiều luật thuế, trong đó quan trọng nhất là các loại thuế tiêu dùng và thu nhập.

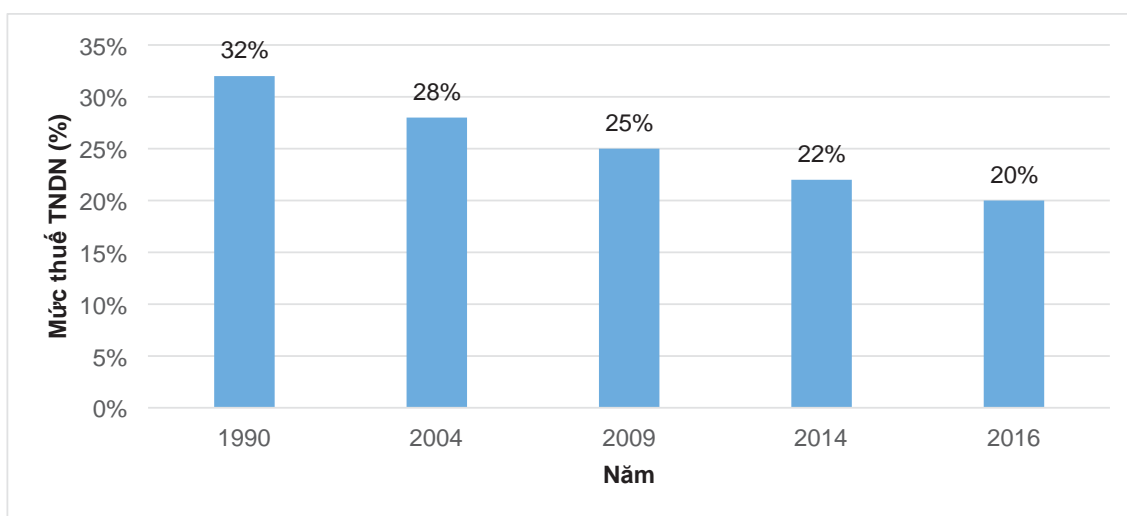
2. Quá trình và xu hướng cải cách các luật thuế tại Việt Nam

Thuế tiêu dùng gồm hai luật thuế cơ bản là thuế giá trị gia tăng và thuế tiêu thụ đặc biệt. Trước đây Việt Nam sử dụng luật thuế doanh thu có rất nhiều hạn chế. Kể từ năm 1999, Việt Nam áp dụng thuế giá trị gia tăng thay cho thuế doanh thu. Luật thuế này ra đời cùng với thuế tiêu thụ đặc biệt nhằm điều tiết một số hàng hóa có tính chất tiêu thụ đặc biệt. Các luật thuế tiêu dùng đã được bổ sung và sửa đổi qua các năm 2003, 2005, 2008 và mới nhất là năm 2012 và 2014. Qua mỗi lần sửa đổi nhằm hội nhập sâu hơn vào nền kinh tế toàn cầu. Luật thuế tiêu dùng Việt Nam hiện nay là cơ sở để tham gia vào cộng đồng kinh tế ASEAN vào năm 2030.

Một luật thuế quan trọng khác có liên quan đối hội nhập là thuế thu nhập. Hiện thuế thu nhập tại Việt Nam gồm có luật thuế thu nhập doanh nghiệp và luật thuế thu nhập cá nhân. Từ những năm 1954 đến năm 1997, Việt Nam thu thuế lợi tức doanh nghiệp. Thuế lợi tức chỉ dựa trên lợi tức từ hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp, nhiều khoản thu nhập khác của doanh nghiệp đã bị bỏ qua khi áp dụng loại thuế này. Nên thuế thu nhập doanh nghiệp ra đời đã áp dụng cho mọi khoản thu nhập phát sinh trong doanh nghiệp, trong đó, bao gồm các khoản thu nhập ngoài Việt Nam hay phát sinh từ các hoạt động của các pháp nhân đăng ký hoạt động tại

Việt Nam. Luật thuế thu nhập doanh nghiệp có tác động đến việc thu hút vốn FDI vào Việt Nam, việc sửa đổi và cải cách thuế thu nhập doanh nghiệp những năm đến có tính đến tác động này, đồng thời làm thế nào để hạn chế việc chuyển giá của các doanh nghiệp FDI. Hình 3.3 minh họa những cột mốc nhằm giảm thuế thu nhập doanh nghiệp nhằm tăng khả năng thu hút vốn đầu tư nước ngoài vào Việt Nam.

Trọng tâm của việc cải cách thuế thu nhập những năm đến nằm trong chiến lược chống chuyển giá của các doanh nghiệp FDI thông qua các quốc gia có thuế thu nhập thấp hay thông qua các thiên đường thuế. Việc giảm thuế thu nhập doanh nghiệp xuống 20% vào năm 2016, nhằm mục tiêu cạnh tranh với các quốc gia trong khối như Thái Lan, Singapore và làm nản lòng đối với các doanh nghiệp FDI có ý định chuyển giá. Nhưng trên hết là nhằm thu hút mạnh vốn đầu tư nước ngoài vào Việt Nam những năm đến.

Hình 1: Những cột mốc và lộ trình giảm thuế thu nhập Việt Nam

Bên cạnh đó, thuế thu nhập cá nhân ra đời năm 2007 nhằm thay thế Pháp lệnh thuế thu nhập đối với người có thu nhập cao đã cải cách toàn diện luật thuế thu nhập cá nhân tại Việt Nam. Lần đầu tiên, luật thuế thu nhập cá nhân đã hội nhập toàn diện vào nền kinh tế toàn cầu, làm tăng khả năng cạnh tranh của người Việt Nam so với người nước ngoài và tuân thủ những thông lệ quốc tế trong đánh thuế thu nhập cá nhân.

Việc cải cách các luật thuế là một phần của việc nâng cao việc hội nhập của hệ thống thuế Việt Nam vào nền kinh tế toàn cầu. Trong đó, phần không thể thiếu là việc cải cách cơ quan thuế và quản lý thuế tại Việt Nam.